

Sanțiuni date actorilor...

...Sau mai precis, sanțiuni date de regizorii de odinioară ai Teatrului Național din București. Precizarea o impune, firește, necesitatea de a respecta adevărul istoric și nu teama de o eventuală confuzie. Astăzi e greu să afli că un actor a fost amendat de regizor pentru că a întârziat, sau a lipsit nemotivat, sau a avut atitudini necuviincioase față de un mai vîrstnic coleg...

Cîndva — ce mult e de atunci! — directorul de scenă era obligat să constate asemenea abateri și să propună pedepsirea lor, înțelegîndu-se că el e răspunzător nu numai pentru soarta spectacolului pe care-l pune în scenă, ci și pentru comportarea generală a artiștilor cu care lucrează, pentru formarea fiecăruia din ei în spiritul reclamat de nobilele scopuri ale artei dramatice. A. Găineanu nu putea fi de acord cu „lipsa de la datorie“, de la repetiții, iar pentru refuz de rol, cerea desființarea contractului celui în cauză. Grigore Manolescu considera o gravă abatere părăsirea orașului fără știrea direcției și, cu toată simpatia pe care o avea pentru Nottara, a cerut aspra lui sancționare pentru o astfel de abatere. N-a cruțat-o nici pe Aristizza Romanescu, al cărei talent îl admira; pentru lipsa ei dintr-un spectacol a propus să fie greu pedepsită, propunînd un principiu valoros: cu cît calitățile și meritele unui artist sînt mai mari, cu atît se cuvine ca greșelile lui să capete o pedeapsă mai mare. P. Vellescu nu putea fi de acord cu întârzierile; Ștefan Iulian, cu absențele nemotivate.

Se înțelege, nu nostalgia amenzilor în teatru inspiră publicarea documentelor și a rîndurilor de față, ci dorința de a aminti vechea tradiție a preocupărilor pentru etica teatrală, care i-au caracterizat pe marii artiști ai Naționalului. Ei simțeau într-adevăr munca artistică drept o datorie față de public și își respectau spectatorii. Pentru aceasta nu căpătau pe atunci nici premii, căci nu se dădeau, nici decorații. În schimb, se bucurau la rîndul lor de o stimă profundă din partea spectatorilor și încercau înalta satisfacție a datoriei împlinite. Iar direcția teatrului era ajutată în primul rînd de directorul de scenă să încetățenească în teatru o atmosferă de muncă, pătrunsă de disciplină și spirit de lucru colectiv.

Se află în dosarele Teatrului Național multe acte ca acelea ce le dăm acum tiparului. Vorbînd despre înalta responsabilitate a regizorului și fiind iscălite de artiști de renume, ele constituie parcă o chemare către artiștii de azi, să fie con-

tinuatori ai acestei tradiții, nu dintre cele mai puțin importante din îndelungata viață a teatrului lor.

Valentin SILVESTRU

16 noiembrie 1881

nr. 566¹

Domnule Director,

Dl. Rășcanu, unul dintre personalul corului care lipsește de la datoriile sale stipulate prin contract. Astăzi chiar la repetiția generală a piesei *Fata Aerului* a lipsit.

Supun cazul aprecierii Dvs. și vă rog a i se aplica pedeapsa cuvenită căci de se va mai tolera asemenea neglijențe serviciul va deveni imposibil. Binevoiiți vă rog, Domnule Director, a primi asigurarea prea osebitei mele considerații.

p. Director de Scenă

A. Găteanu²

D-sale D-lui

Director General al Theatrelor³

11/23 noiembrie 1881

nr. 550⁴

Domnule Director,

Gagistului P. Costescu dindu-i-se de a juca rolul Florea Dorobanțul din piesa *Pribeagul*, rol ce l-au jucat și în anul trecut, au refuzat de a-l mai juca acel rol și acest refuz a fost pronunțat categoric în fața Dlui P. Stănescu, membru Comitetului Teatral în sala de repetiție. Și cum piesa *Pribeagul* este anunțată a se reprezenta miine seară 13 noiembrie am fost nevoit a-l încredința unuia din elevi.

Această purtare Dle Director în conformitate cu legea și regulamentul atrage după sine desființarea contractului și plata de daune interese.

Supun dar cazul aprecierii Dvs., rugându-vă a da exemplu și pentru ceilalți gagiști.

Primiți Domnule Director asigurarea prea osebitei mele considerațiuni.⁵

p. Director de Scenă

A. Găteanu

Ds. D-lui

Director General al Theatrelor.

¹ Arhivele Statului, Dosar T. N. 630. Anul 1881.

² A. Găteanu, francez de origine, căsătorit cu o româncă, a fost cel dintii regizor profesionist din teatrul românesc. După cum rezultă din „încredințarea“ semnată de M. Millo, C. Demetriade, Eufrosina Popescu și St. Mihăilescu, el a funcționat ca regizor întâi la Iași, apoi la București „din 1847 și pînă la 1883 cînd a încetat din viață, în care timp și-a îndeplinit acest serviciu cu toată exactitatea și onoarea cuvenită“.

El era angajat la începutul fiecărei stagiuni și rămânea șomer la sfîrșitul ei. Chiar după 30 de ani de regizorat, mai semna contracte cu directorul Teatrului Național, pe cîte o stagiune. De-abia în 1881 a cerut lui Ion Ghica să-i mai mărească leafa, întrucît „în stagiunea de vară n-am nici un mijloc de existență“. La moartea sa (27 septembrie 1883) văduva a cerut ajutor Teatrului Național, ca să albe cu ce-l înmormînta! Direcția s-a adresat Ministerului Instrucțiunii și Cultelor care a acordat 200 lei din fondul milelor. (Dos. T. N. 431/1887)

³ Direcția a aprobat amenda.

⁴ Arhivele Statului, Dosar T. N. 630. Anul 1881.

⁵ Gagistul a fost doar amendat.

15/27 septembrie 1882.

Nr. 470⁶

Domnule Director,

Cei mai mulți dintre elevii și elevele Teatrului Național, avind prea multe amende pe luna Septembrie, vă rog cu tot respectul să binevoiți a nu le mai libera niciun aconto asupra gajului Dlor căci la finele lunii nu li se vor putea opri acele amende ne mai avind de unde.

Totdeauna vă rog să nu liberați mandat de plata gagiului pe această quinzenă, D-lui Nottara, ca minimul pedepsei ce i se poate da deocamdată pentru părăsirile Capitalei fără permisiunea Direcțiunei.⁷

Primiți vă rog D-le Director asigurarea distinsei mele considerațiuni.

Gr. Manolescu

D-lui

Director General al Theatrelor.

25/7 noiembrie 1882

Nr. 673⁸

Domnule Director,

După cum știți astă seară trebuia să se reprezinte piesa *Schinteea* care n-a putut avea loc din cauza că Dna Ar. Romanescu, societară a Teatrului Național care are rol principal în piesă, a refuzat de a juca.

Spectacolul nu a suferit nici o întârziere fiindcă am luat îndată dispozițiuni de a se înlocui cu comedia *Cum sint toate*. Teatrul însă a suferit, căci o schimbare de spectacol indispuce publicul și-l descuragiază de a mai vizita Teatrul ne mai fiind sigur de a vedea jucându-se ceea ce e anunțat prin afișe.

Așadar, conform art. 21 din regulamentul nostru, supun cazul la aprecierea Dniei Voastre; din parte-mi cred că cu cit Dna Romanescu prin pozițiunea D-sale e pusă mai sus, prin incontestabilele sale merite artistice, cu atit penalitatea ce i se va aplica, să fie mai mare.

Binevoiți Domnule Director a primi asigurarea distinsei mele considerațiuni.⁹

Gr. Manolescu

Directorul scenei

D-sale

D-lui Director General al Theatrelor din Romînia.

29 decembrie 1882

Nr. 777¹⁰

Domnule Director General,

În urma mai multor observațiuni ce am făcut D-lui Lugoșianu, elev al Teatrului Național, pentru dese absințe văzind că nu este mijloc de îndreptare, și mai multe încă în seara de 26 Decembrie la reprezentarea piesei *Olteanca* n-a venit decit la al 2-lea act, cum și în seara de 28 la reprezentarea piesei *Rotarul* a lipsit cu totul fără ca măcar să fiu încunoștiințat despre cauza acestei absințe;

⁶ Arhivele Statului. Dosar T. N. 637. Anul 1882.

⁷ Nottara și-a recunoscut greșeala; a cerut numai să i se plătească doar jumătate din suma cuvenită, întrucit are mari și neașteptate greutăți materiale cărora nu le poate face față. Direcția a aprobat.

⁸ Arhivele Statului, Dosar T. N. 637. Anul 1882.

⁹ Direcția, care avea pe atunci alte dificultăți cu Aristizza Romanescu (își dăduse demisia), a amendat-o numai cu suma de lei 5.

¹⁰ Arhivele Statului. Dosar T. N. 673. Anul 1882.

vă rog Domnule Director General ca în puterea Art. 53 din Regulament să fie amendat cu lei 30 pentru astă dată.

Dacă însă nici în urma acestui avertisment nu se va îndrepta, atunci sînt de părere a se rezilia contractul conform aceluiași articol.

Binevoîți vă rog Dle Director General a primi asigurarea distinsei mele considerații.¹¹

Director de scenă

P. Vellescu.

D-sale

D-lui Director G-ral al Theatrelor.

27/8 Ianuarie 1883

Nr. 66¹²

Domnule Director,

Vin respectuos a supune la aprobarea Dvs. amenda de lei 15 conform art. 25 din regulament asupra D-lui C. Dimitrescu și Dl. Ștefănescu — care după mai multe observațiuni făcute D-lor încă nu s-au corectat a fi ecsacți la datorie — sînt 2 zile de cînd nu vin și fără a presanta acte justificative de lipsurile D-lor.

Repetițiunile suferă și deaceea cer să binevoîți a aproba această amendă.

Primiți vă rog D-le Director asigurarea osebitei considerațiuni și stimi ce vă conserv.¹³

Director de scenă

St. Iulian

D-sale

D-lui Director General al Theatrelor din Romînia.

¹¹ Elevul a fost amendat cu suma propusă. Mai tîrziu, a demisionat.

¹² Arhivele Statului, Dosar T. N. 719. Anul 1883.

¹³ Direcția a aprobat amenzile.